

Jord- och skogsbruks-
ministeriet

Regional inventering av snöspår efter varg

Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltcentral,
Naturresursinstitutet och Finlands Jägarförbund

Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2020:8

Regional inventering av snöspår efter varg

Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet
och Finlands Jägarförbund

Jord- och skogsbruksministeriet

ISBN PDF: 978-952-366-194-3

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2020

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet		Juni 2020
Författare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Publikationens titel	Regional inventering av snöspår efter varg Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet och Finlands Jägarförbund		
Publikationsseriens namn och nummer	Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2020:8		
ISBN PDF	978-952-366-194-3	ISSN PDF	1797-397X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-194-3		
Sidantal	26	Språk	Svenska
Nyckelord	varg, observationer, spår, vilt, stora rovdjur		
Referat Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet och Finlands Jägarförbund ordnade i februari 2020 en gemensam inventering av snöspår efter varg. I inventeringen deltog sammanlagt 765 frivilliga. Inventeringen genomfördes i älgskötselområdet Kusten-Österbotten-Österbotten 3 och i de norra delarna av Satakunta. Målet för inventeringen var att få information om vargar, vargarnas rörelser och revir vid inventeringstidpunkten. Ett ytterligare mål för den gemensamma inventeringen var att öka dialogen och förtroendet särskilt mellan jägare och viltförvaltningen samt forskningen. Planeringen av inventeringen inleddes i december 2019 och i januari ordnades kurser för inventerare, spårkontrollanter och inventeringschefer. I samband med inventeringen i februari samlades också avföringsprover från vargar för DNA-analyser. I enskilda inventeringar av denna typ deltar typiskt flera hundra frivilliga medhjälpare och inventeringarna kan genomföras bara under vissa väder- och inventeringsförhållanden. I rapportens första kapitel beskrivs bakgrunden till inventeringen i februari 2020. I det andra kapitlet beskrivs vilka förberedelser deltagarna gjorde före inventeringen, hur de genomförde inventeringen och hur responsmötet var ordnat. I det tredje kapitlet presenteras inventeringsdagens resultat. I de sista kapitlen presenteras responsen på inventeringen och analyseras kort kraven på och tankar om att ordna inventeringar.			
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Distribution/ Beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö		Kesäkuu 2020
Tekijät	Maa- ja metsätalousministeriö		
Julkaisun nimi	Susien alueellinen lumijälkilaskenta – järjestäjinä maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus ja Suomen Metsästäjäliitto		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2020:8		
ISBN PDF	978-952-366-194-3	ISSN PDF	1797-397X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-194-3		
Sivumäärä	26	Kieli	Ruotsi
Asiasanat	susi, havainnot, jäljet, riista, suurpedot		
Tiivistelmä <p>Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus ja Suomen Metsästäjäliitto järjestivät yhteistyössä susien alueellisen lumijälkilaskennan helmikuussa 2020. Laskentaan osallistui yhteensä 765 vapaaehtoista. Laskenta alueena oli Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan eteläosissa hirvitalousalue ”Rannikko-Pohjanmaa–Pohjanmaa 3” sekä Satakunnan pohjoisosia.</p> <p>Lumijälkilaskennan tavoitteena oli saada lisää tietoa laskenta-alueen susista, susien liikkumisesta ja reviireistä laskentahetkellä. Yhteisen laskennan toisena keskeisenä tarkoituksena oli lisätä vuoropuhelua ja luottamusta erityisesti metsästäjien ja riistahallinnon sekä tutkimuksen välillä.</p> <p>Laskennan suunnittelu aloitettiin joulukuussa 2019 ja tammikuussa järjestettiin laskentoihin liittyvät koulutukset laskijoille, jälkitarkastajille ja laskentapäälliköille. Osana helmikuussa järjestettyä laskentaa kerättiin myös susien ulostenäytteitä DNA-analyysyä varten. Jälkiä laskemassa tämän tyyppisissä kertaluonteisissa laskennoissa on tyypillisesti useita satoja vapaaehtoisia henkilöitä, ja ne voidaan toteuttaa vain tietyntyyppisissä sää- ja laskentaolosuhteissa.</p> <p>Raportin ensimmäisessä luvussa kuvataan helmikuussa 2020 järjestetyn laskennan taustoja. Toisessa luvussa tarkastellaan laskentaprojektin valmisteluja, käytännön toteutusta ja palautetilaisuutta. Kolmannessa luvussa esitellään laskentapäivän susihavainnot. Viimeisissä luvuissa esitellään laskennasta saatua palautetta ja tarkastellaan lyhyesti laskentojen järjestämisen vaatimuksia sekä ajatuksia laskentojen järjestämisestä.</p>			
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Agriculture and Forestry		June 2020
Authors	Ministry of Agriculture and Forestry		
Title of publication	Regional snow track count concerning wolves – organised by the Ministry of Agriculture and Forestry, Finnish Wildlife Agency, Natural Resources Institute Finland and Finnish Hunters' Association		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 2020:8		
ISBN PDF	978-952-366-194-3	ISSN (PDF)	1797-397X
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-194-3		
Pages	26	Language	Swedish
Keywords	wolf, observations, tracks, game, large carnivores		
Abstract The regional snow track count concerning wolves was organised in cooperation between the Ministry of Agriculture and Forestry, Finnish Wildlife Agency, Natural Resources Institute Finland and Finnish Hunters' Association in February 2020. A total of 765 volunteers participated in the count. The regions covered where the moose population management area in South Ostrobothnia and southern parts of Ostrobothnia "Coastal Ostrobothnia – Ostrobothnia 3" and northern parts of the Satakunta region. The aim of the snow track count was to obtain information on the numbers of wolves and their movement and territories at the time of the count. Another key purpose of the jointly organised snow track count was to increase dialogue and trust especially between hunters, game and wildlife management, and scientific research. The planning of the count started in December 2019 and the training for those performing the counts, supervising the process, and checking the tracks and verifying the counts were organised in January 2020. As part of the counts in February, faecal samples were also collected for DNA analysis. What is typical of this kind of one-off counts is that hundreds of volunteers take part in them and they can be carried out only in certain types of weather and counting conditions. Chapter one of the report describes the background of the count organised in February 2020. Chapter two discusses the preparation and implementation of the counting project and the feedback event. Chapter three presents the wolf observations during the day when the count was made. The last chapter presents the feedback received on the count and discusses briefly the requirements and ideas relating to the organisation of this kind of counts.			
Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Innehåll

1	Inventeringens bakgrund	7
2	Inventeringsprojektet	8
2.1	Inventeringsområde	8
2.2	Organisering av inventeringen	10
2.3	Beredning av inventeringen	11
2.4	Inventeringen i praktiken	12
2.5	Responsmöte	15
3	Vargobservationerna på inventeringsdagen	16
4	Tankar om inventeringen	19
5	Inventeringsdeltagarnas åsikter	21
	Källor	24
	Bilagor:	
	BILAGA 1. Blankett för spårobservationer	25
	BILAGA 2. Sammanställd tabell över bakgrundsuppgifterna till inventeringen	26

1 Inventeringens bakgrund

Naturresursinstitutet gör årligen en bedömning av antalet vargar i Finland. Som underlag för bedömningen av stammens storlek använder Naturresursinstitutet de observationer av vargpar och flockar som rovdjurskontaktpersonerna har registrerat i TASSU-systemet, dödlighetsstatistik och -information, DNA-prover som samlats i terrängen, positionsuppgifter om GPS-vargar samt rovdjursforskningens övriga terränginformation (Heikkinen m.fl. 2019). Vid bedömningen av stammen har man ibland också använt resultat från separata inventeringar för att producera ytterligare information om stora rovdjur inom ett visst avgränsat område. Separata stora rovdjursinventeringar har gjorts till exempel i Kajanaland 2008 (Siira m.fl. 2009a) och i Västra Nyland (Siira m.fl. 2010).

Jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral och Finlands Jägarförbund ordnade en gemensam inventering av snöspår efter varg i älgskötselområdet Kust-Österbotten-Österbotten 3 och i de norra delarna av Satakunta. Inventeringen genomfördes den 9 februari 2020. Målet med inventeringen var att få mer information om områdets vargar, vargarnas rörelser och revir vid inventeringstidpunkten. Ett ytterligare mål med den gemensamma inventeringen var att öka dialogen och förtroendet särskilt mellan jägarna och viltförvaltningen samt forskningen. Man hoppades också att inventeringen hjälper att upptäcka stora rovdjur på ett bättre sätt. Särskilt jägare hade önskat en inventering som är gemensam för de olika aktörerna.

Ett centralt mål i förvaltningsplanen för vargstammen i Finland, som gavs ut på hösten 2019, är att bygga upp förtroende mellan olika aktörer inom förvaltningen av vargstammen (Anon. 2019). Trots att en allt större del av finländarna litar på forskare vid bedömningen av stammarna av stora rovdjur (Finlands viltcentral 2018), kan en ökad dialog mellan de olika aktörerna stärka förtroendet och ytterligare minska meningsskiljaktigheterna om vargstammens storlek. En gemensam inventering av snöspår hör inte direkt till de metoder för att förbättra förtroendet som presenteras i förvaltningsplanen, men den kan i bästa fall skapa nya kontakter och en god dialog mellan olika aktörer.

En gemensam inventering har önskats redan tidigare bland annat av jägare och hundorganisationer. Under ledning av jord- och skogsbruksministeriet började Naturresursinstitutet och Finlands viltcentral samt Finlands Jägarförbund planera och genomföra en inventering med lokala jägare. Jägarna tog ivrigt del i inventeringen som samlade 765 personer.

Denna rapport presenterar projektet vintern 2020 samt erfarenheter och utvecklingsidéer som inventeringen gav upphov till. I rapporten har samlats inventerarnas åsikter och tankar utifrån en enkät och de uppgifter som fåtts från fältet.

2 Inventeringsprojektet

2.1 Inventeringsområde

Inventeringen genomfördes i älgskötselområdet Kust-Österbotten–Österbotten 3 och i de norra delarna av Satakunta (bild 1). Området valdes ut för inventeringen på grund av att man redan tidigare hade gjort inventeringar i området på egen hand, dock inte i de norra delarna av Satakunta. När tidsplanen var snäv, var det på grund av den nästan färdiga inventeringsorganisationen möjligt att ordna och genomföra inventeringen i rätt snabb takt. Inventeringslinjerna behövdes till exempel inte planeras helt från början och nästan alla inventerare hade rekryterats redan på förhand.

Området indelades i inventeringsenheter per jaktvårdsförening. I inventeringen deltog allt som allt 14 jaktvårdsföreningar, som bildade ett enhetligt inventeringsområde. Från Finlands viltcentral, Kust-Österbottens område deltog jaktvårdsföreningarna i Malaxnejden, Närpesnejden och Lappfjärdsnejden och från Österbottens område jaktvårdsföreningarna i Laihela, Jurva, Östermark, Storå-Bötom, Ilmajoki, Kurikka, Jalasjärvi och Kauhajoki. Från Satakuntaområdet deltog jaktvårdsföreningarna i Norra Satakunta och Parkano-Karvia. Ikaalisten-Jämijärvi jaktvårdsförening deltog i inventeringen endast i Jämijärvi.

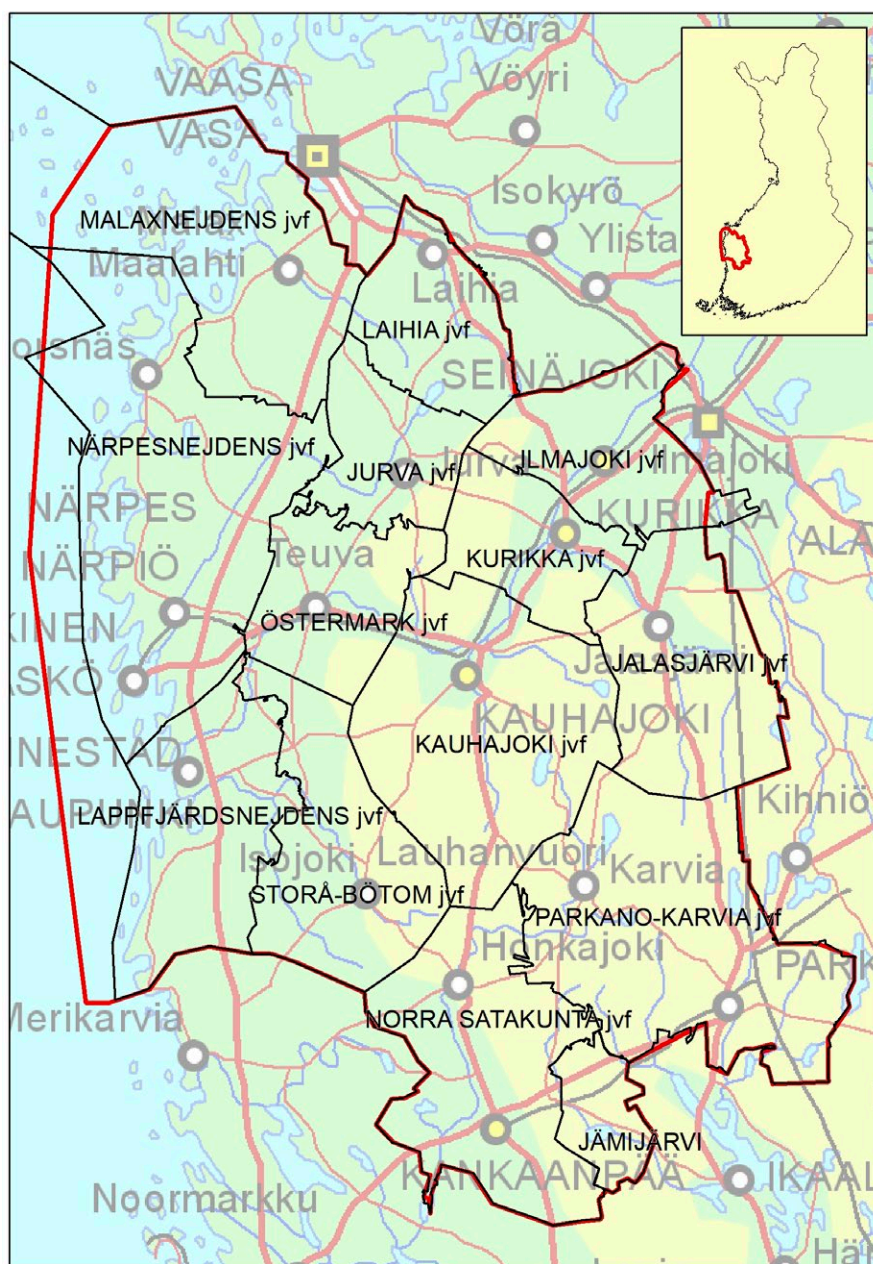

Bild 1. Karta över inventeringsområdet och de deltagande jaktvårdsföreningarna.

Bild: © Naturresursinstitutet, innehåller Lantmäteriverkets material (översiktskarta 1:4 500 000, 2011).

2.2 Organisering av inventeringen

Inventeringspatruller

På inventeringsdagen färdades inventeringspatrullerna längs linjerna och gjorde observationer av vargspår. En patrull använde i huvudsak bil för detta arbete. Till en patrull hörde i regel två inventerare. Om det var nödvändigt, gick inventerarna ut i terrängen också till fots. För inventerarna ordnades två likadana kurser före inventeringen. Inventerarna fick välja i vilkendera kursen de deltog. I regel bestod inventeringspatrullernas områden av områden de kände väl till, av egna jaktområden och närområden.

Inventeringschefer

Varje jaktvårdsförening valde ut 1–2 inventeringschefer. Inventeringscheferna hade till uppgift att organisera inventeringen och planera inventeringslinjerna tillsammans med inventerarna i den egna jaktvårdsföreningens område. Därtill höll inventeringscheferna kontakt med de andra inventeringscheferna om upptäckten krävde det (spåren gick till området för en annan jaktvårdsförening). Kontakten med inventeringssamordnaren hörde också till inventeringschefens uppgifter.

Spårkontrollanter

Varje deltagande jaktvårdsförening valde ett tillräckligt antal spårkontrollanter för inventeringen (det rekommenderade antalet 3–5). Spårkontrollanterna var erfarna rovdjurskontaktpersoner från jaktvårdsföreningarna. Spårkontrollanternas uppgift var att kontrollera de inrapporterade spårobservationerna på inventeringsdagen. I inventeringen deltog också personer från Naturresursinstitutet som kontrollerade spåravtryck på olika håll i inventeringsområdet. Det var inte möjligt för dem att kontrollera alla spår, varför de kontrollerade mer observationer som gällde fler än en varg. I kontrollerna deltog också personer från jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltcentral och Finlands Jägarförbund.

Samordnare

Inventeringssamordnaren skötte bland annat de praktiska arrangemangen, ordnade till exempel kurser och ett responswebbinarium. Hon ordnade också förberedande möten, skötte informationen och organiseringen av inventeringen. Ytterligare svarade samordnaren för kommunikationen med inventeringscheferna på inventeringsdagen. Inventeringens slutrapporter låg också på samordnarens ansvar. Som samordnare arbetade Leena Kangas-Järviluoma vid Finlands Jägarförbund.

Styrgrupp

Till inventeringens styrgrupp hörde samordnaren och sakkunniga från jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutets rovdjursforskning, Finlands viltcentral och Finlands Jägarförbund. Styrgruppen planerade och beredde inventeringen, kurserna och kommunikationen.

Några av styrgruppens medlemmar bildade också en separat "ledningsgrupp" som höll utkik på väderprognoser och beslutade om inventeringens start. Till ledningsgruppen hörde förutom samordnaren också personer från Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet och Finlands Jägarförbunds lokala distrikt.

Kommunikation

Den externa informationen om inventeringen skedde gemensamt genom jord- och skogsbruksministeriets pressmeddelanden och en nyhet samt via sociala medier. Därtill ordnade man den 21 januari 2020 ett mediemöte före kurserna. I mötet deltog representanter för de organisationer som ordnade inventeringen.

I den interna kommunikationen inom inventeringsorganisationen användes i huvudsak Whatsapp-applikationen som fungerar i smarttelefoner. Utöver Whatsapp sändes info till inventeringscheferna per e-post.

2.3 Beredning av inventeringen

Beredningen av inventeringen inleddes med jord- och skogsbruksministeriets, Naturresursinstitutets, Finlands viltcentral och Finlands Jägarförbunds gemensamma möte den 13 december 2019. I praktiken påbörjades arbetet med att välja inventeringsområdet och planera kommunikationen.

Därefter och när planeringen gick vidare sändes ett meddelande om inventeringen till jaktvårdsföreningarna. Föreningarna uppmanades också utse 1–2 inventeringschefer och ett tillräckligt antal spårkontrollanter (3–5/förening). Det önskades att spårkontrollanterna är erfarna rovdjurskontaktpersoner. Inventeringscheferna skötte kommunikationen med samordnaren och informerade inventerarna.

Också olika intressegrupper bjöds in för att delta och följa upp den gemensamma inventeringen. Företrädare för det regionala kenneldistriktet deltog i inventeringen.

Före inventeringen ordnades det kurser för inventeringscheferna, spårkontrollanterna och inventerarna. Sammanlagt ordnade man tre kurser, en för inventeringscheferna och spårkontrollanterna och två för inventerarna. Inventerarna fick välja i vilkendera kursen de deltog. Kursen för inventeringscheferna ordnades i Erähovi i Kauhajoki. Samuli Heikkinen från Naturresursinstitutet var kursutbildare. Inventerarna deltog i kurserna i Karvia och Jurva som hölls av Antti Kuivalainen och Jukka Hautala vid Finlands Jägarförbund. Företrädare för Finlands viltcentral var också med på kurserna.

På kurserna behandlades principerna för inventeringen samt praktiska frågor i anslutning till inventeringen. I kurserna deltog sammanlagt cirka 250 personer. I samband med kurserna delades också ut material som behövs vid inventeringar, såsom anvisningar, kartor, blanketter och påsar för insamling av DNA-prover.

Efter kurserna planerade inventeringscheferna inventeringslinjerna omsorgsfullt tillsammans med inventerarna. I allmänhet organiserades inventerarna på jaktföreningsnivå per jaktföreningsområde. Linjerna planerades så att de täckte varje jaktvårdsföreningsområde tillräckligt brett. Målet var att den körda linjen var minst 1 km/km².

En väsentlig del av förberedelserna var också väderprognoser. Utöver att inventeringscheferna följde väderutvecklingen diskuterade de i Whatsapp-gruppen snöläget i inventeringsområdets olika delar. I vissa områden gjorde jägarna under dagarna före inventeringen en förhandskartläggning av vargarnas rörelser. Detta har också i tidigare inventeringar konstaterats stärka inringningarna och möjligheterna att hitta spår.

2.4 Inventeringen i praktiken

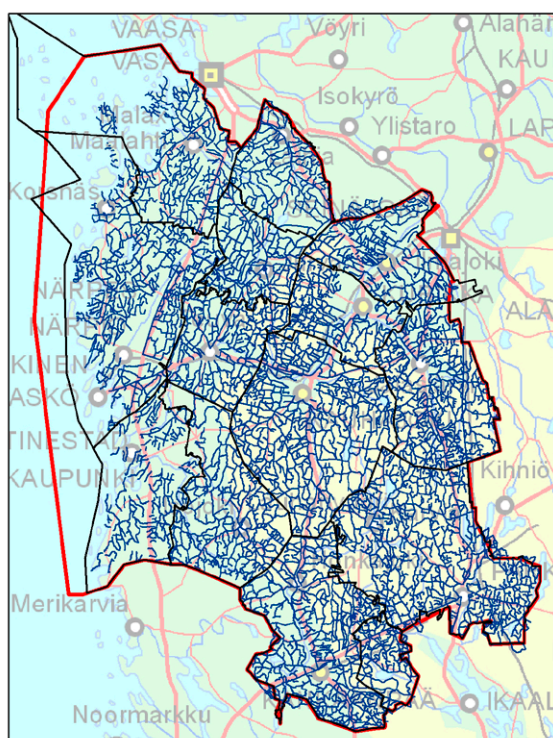
Med tanke på inventeringen fanns det två kritiska faktorer: tidsplanen och de rätta snöförhållandena. Målet var att göra inventeringen före utgången av februari. Orsaken till detta var att vargarnas beteende med tanke på inventeringen blir ofördelaktigt ju längre man går mot våren. Utifrån observationerna i terrängen kan man säga att flockarna splittras och i Västra Finland blir enskilda vargar aktivare redan i mitten av februari. Detta gör det svårare att skilja individer från varandra (Heikkinen 2020).

Goda snöförhållanden är den viktigaste förutsättningen för en inventering. I goda förhållanden finns det tillräckligt med snö över hela inventeringsområdet och det har gått 1–2 dygn från snöfallet som täckt över de gamla spåren. Dåliga förhållanden ökar osäkerheten vid inventeringen.

Inventeringen genomfördes söndagen den 9 februari 2020. Det förra snöfallet inträffade fredagen den 7 februari 2020. Förhållandena varierade på inventeringsdagen. Snödjupet varierade mellan 0 och 5 cm. Lufttemperaturen var cirka +2 °C. På grund av plusgraderna och den relativt hårda vinden smälte snön i vissa delar av inventeringsområdet strax före inventeringen. Förhållandena var bättre i områdets östra och norra delar, medan i söder och väster var förhållandena utmanande. Vid kusten fanns det ingen snö alls på inventeringsdagen.

Beslutet om inventeringen fattades fredagen den 7 februari 2020. Ledningsgruppen höll två möten under dagen och tog det slutliga beslutet om inventeringens start på kvällen. Omedelbart efter beslutet sände samordnaren ett meddelande via Whatsapp till inventeringscheferna som i sin tur sände meddelandet vidare till spårkontrollanterna och inventerarna. På morgonen på inventeringsdagen sändes ett meddelande via Whatsapp om inventeringens start och på kvällen ett meddelande om inventeringens slut.

Inventeringslinjerna bildades inom ett avgränsat område. Inventeringsområdet var 9 493 km² stort. Inventeringslinjerna gick i huvudsak längs by- och skogsbilvägar. Den körda linjen hade en total längd på 11 186 km och dess täckning i genomsnitt 1,04 km/km² (bild 2). Denna inventering var nästan lika täckande som inventeringen av stora rovdjur i Kajanaland 2008 (0,67 km/km²) (Siira m.fl. 2009a) och inventeringen av lodjur i Västra Nyland 2010 (1,06 km/km²) (Siira m.fl. 2010).

Längden på de körda inventeringslinjerna

<u>Kommun</u>	<u>km</u>
Ilmajoki jvf	639
Storå-Bötom jvf	755
Jalasjärvi jvf	1018
Jurva jvf	572
Jämijärvi	261
Norra Satakunta jvf	1217
Kauhajoki jvf	1402
Lappfjärdsnejdens jvf	452
Kurikka jvf	463
Laihia jvf	491
Malaxnejdens jvf	677
Närpesnejdens jvf	1115
Parkano-Karvia jvf	1535
Östermark jvf	589
Totalt	11186 km

Bild 2. Inventeringslinjerna i inventeringsområdet och längden på de körda linjerna.

Bild: © Naturresursinstitutet, innehåller Lantmäteriverkets material (översiktskarta 1:4 500 000, 2011).

Inventeringspatrullerna körde linjerna tillräckligt långsamt för att upptäcka de spår av varg som korsade vägarna. I huvudsak färdades inventerarna i bil. På vissa ställen skidade inventerarna eller rörde sig till fots. Antalet vargindivider och färdriktningen utredde inventerarna genom att bakspåra löporna i terrängen till fots och genom inringning. Samma metod har också använts vid tidigare inventeringar i Kajanalund (Siira m.fl. 2009a) och i Västra Nyland (Siira m.fl. 2010).

Spåren dokumenterades så att de markerades på inventeringskartan och -blanketten (bilaga 1). Inventeringschefen och spårkontrollanterna informerades om observationerna. Spåren kontrollerades tillsammans med inventeraren och de utbildade spårkontrollanterna. Även Naturresursinstitutets och Finlands viltcentrals personal kontrollerade spåren i mån av möjlighet. De inringade vargarna registrerades i Tassu-systemet som "observationer på inventeringsdagen". I samband med inventeringen samlades också DNA-prover. Även andra observationer av stora rovdjur registrerades i Tassu, men observationerna dokumenterades inte separat på inventeringsblanketterna.

Efter inventeringen sammanställde inventeringscheferna allt material och alla observationer. Inventeringscheferna fyllde också i den sammanställda tabellen över inventeringen och inventerarna i det egna området (bilaga 2). Till sist registrerades alla inringade vargar i Tassu-systemet.

Efter inventeringsdagen sändes materialet (kartorna och blanketterna) till inventeringssamordnaren för kopiering. Därefter sände samordnaren materialet till Naturresursinstitutet för digitalisering och analys.

2.5 Responsmöte

Efter digitaliseringen av kartorna och analysen av det övriga materialet ordnades ett responsmöte för inventeringsdeltagarna. Att gå igenom observationsmaterialet var enligt inventerarna responsmötets viktigaste och mest önskvärda mål. Efter mötet fick inventerarna en länk till en enkät för att kunna ge respons på bland annat kommunikationen, kurserna och själva inventeringen. På mötet talade också företrädarna för jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral och Finlands Jägarförbund.

Avsikten var att hålla mötet i inventeringsområdet i Jurva, men på grund av coronavirussepidemin (COVID-19) våren 2020 var man tvungen att hålla mötet i form av ett webinarium. I mötet den 24 mars 2020 deltog 115 personer.

3 Vargobservationerna på inventeringsdagen

Inventerarna gjorde 27 olika iakttagelser om vargspår. Största delen av observationerna gällde enskilda vargar (16 observationer) eller vargpar (6 observationer), bild 3. Inventerarna upptäckte sammanlagt fem flockar som bestod av 3-6 vargar.

Osäkerhetsfaktorer vid identifiering av vargspår beskrivs i rapporten om inventeringen i Kajanaland som gav vid handen att en del av de inrapporterade vargspåren visade sig i kontrollen vara spår till exempel efter lodjur eller hundar (Siira m.fl. 2009b). Någon liknande analys av kontrollerna gjordes inte vid denna inventering.

Rovdjurskontaktpersonerna kontrollerade alla observationer som gjordes på inventeringsdagen. Cirka hälften av observationerna kontrollerades i samarbete med en eller flera aktörer (Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral, jord- och skogsbruksministeriet och Finlands Jägarförbund). Även i dessa kontroller kom det fram att vissa inrapporterade spår inte hörde till vargar. Dessa registrerades inte som inventeringsdagens observationer. I analysen efter inventeringen konstaterades att GPS-vargen Kapu och vargtiken hade registreras två gånger i samband med inventeringen. I Tassu registrerades sammanlagt 50 spår på inventeringsdagen.

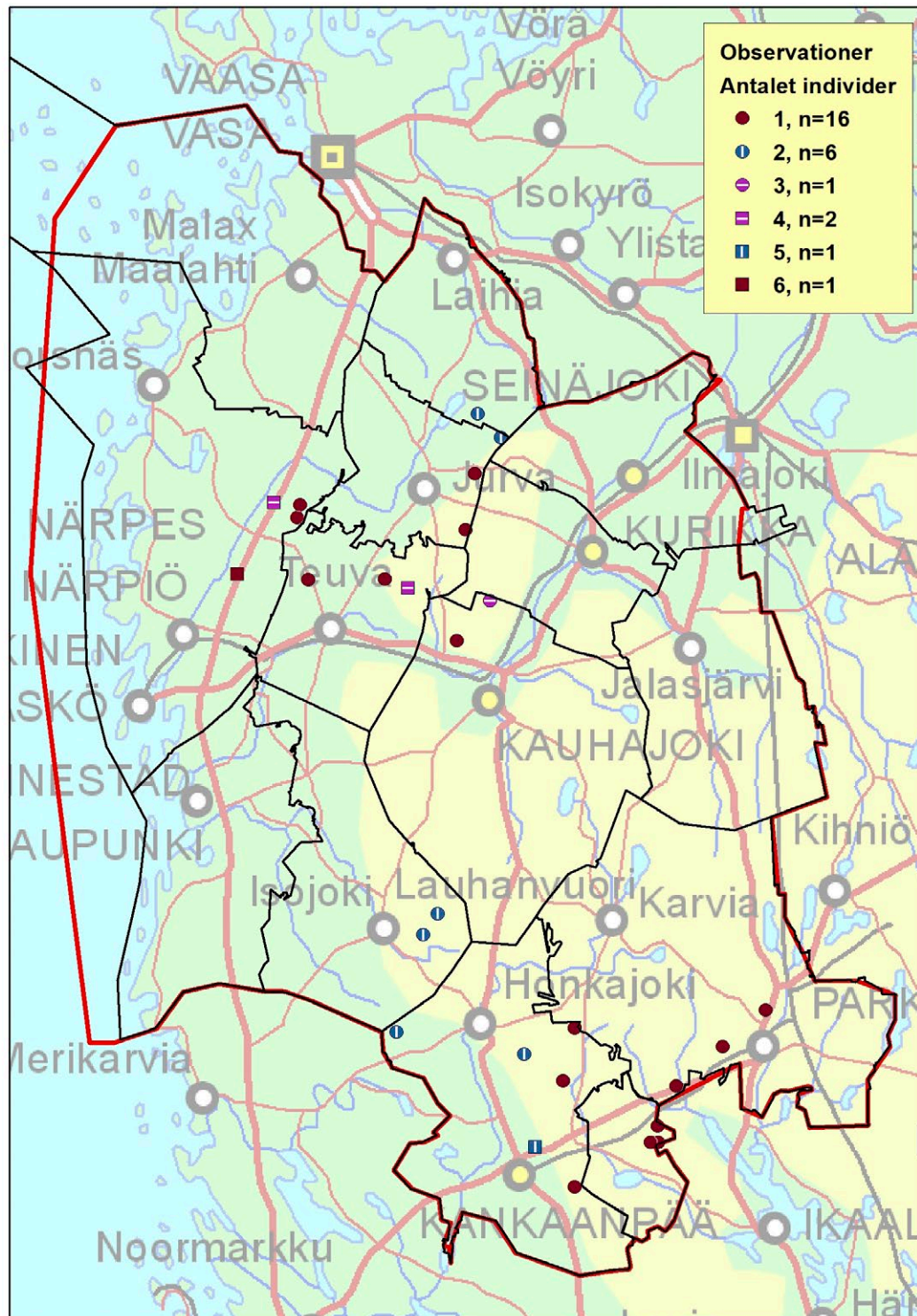

Bild 3. Vargobservationerna på inventeringsdagen i inventeringsområdet. Ikonerna på kartan markerar observationsplatserna. I rutfältet syns ikonernas förklaringar: siffran till vänster = antalet individer och n = antalet observationer.

Bild: © Naturresursinstitutet, innehåller Lantmäteriverkets material (översiktskarta 1:4 500 000, 2011).

Antalet insamlade DNA-prover var väldigt litet. Endast sex prover kunde samlas in. Det låga antalet DNA-prover torde bero på att vikten av att samla in DNA-prover inte betonades tillräckligt i samband med kurserna.

Syftet med inventeringen var inte att ta fram en egen bedömning av stammens storlek i området eftersom det finns många osäkerhetsfaktorer i en inventering som görs under en dag. Till exempel enskilda vargars stora rörlighet och ett tunt snötäcke ökar osäkerheten när det gäller att identifiera separata vargindivider. På grund av det stora antalet dylika vargar är det, när man tänker på bedömningen av stammens storlek, svårt att få en klar bild av de viktigaste flockarnas, det vill säga familjeflockarnas, revir. De registrerade kontrollerade vargobservationerna kommer dock att användas av Naturresursinstitutet när det bedömer vargstammens storlek i mars 2020. Bedömningen publiceras sommaren 2020.

4 Tankar om inventeringen

Trots de utmanande förhållandena vintern 2020 kunde inventeringen genomföras åtminstone på ett tillfredsställande sätt. Responsen från fältet omedelbart efter inventeringen var nästan utan undantag positiv. Inventerarna var entusiastiska och motiverade. I samband med inventeringen uppstod en genuin dialog och nya kontakter mellan olika aktörer. Snöförhållandena, i synnerhet snötäcket, var i en del av området inte helt tillräckligt djupt med tanke på inventeringen. Detta gjorde det svårare att upptäcka spår.

Den bästa tidpunkten för inventering av vargspår är november-december eller senast i början av januari. Då är det möjligt att få mer information om familjeflockar eftersom observationerna i terrängen visar att vargarna rör sig mera då och flockarna delar upp sig ju längre man går mot våren. Av inventeringsresultatet framgår att antalet observationer av enskilda vargspår var stort. Inventeringar som görs i slutet av året försvåras av att den ljusa tiden är kort. Inventeringstiden är då betydligt kortare än på våren.

Vid gemensamma inventeringar har kontrollen av spåren en central roll för att uppnå en gemensam syn och ett gemensamt förtroende. Därför ska det finnas tillräckligt många spårkontrollanter för att så många spår som möjligt ska hinna kontrolleras på inventeringsdagen. Också praxisen för registrering, kontroll och inringning är viktiga saker som man kommer överens om gemensamt före inventeringen.

Omständigheterna spelar en viktig roll för att en inventering ska lyckas. Det ska finnas tillräckligt med snö i hela inventeringsområdet och snöfall som täcker spåren borde inträffa precis 1–2 dygn före veckoslutet. Veckoslut är i praktiken de enda möjliga inventeringstiderna så att man hinner samla ihop ett tillräckligt antal frivilliga inventeringspatruller. Om vintrarna i fortsättningen är likadana som vintern 2019–2020, det vill säga osäkra med tanke på snöläget, kan det i fortsättningen bli allt svårare att göra motsvarande inventeringar åtminstone i Södra och Västra Finland.

Vore det bättre att rikta de stora resurser som används för att ordna och genomföra vinterinventeringar till exempel för att planera en kampanj för insamling av DNA-prover? DNA-proverna får hela tiden en allt större roll i bedömningen av stammens storlek. De prover som jägarna samlade in är helt centrala. I Sverige och Norge baserar sig bedömningen av vargstammens storlek uttryckligen på DNA-prover som samlas in mellan oktober och mars. Fördelen med att samla in DNA-prover är bland annat att det inte behövs något visst vinterväder för att samla in proverna. Enligt det riksomfattande viltvårdsrådet (26.2.2020) har DNA-metoden allmänt taget visat sig vara ett väldigt nyttigt verktyg för att följa upp vargstammen. Viltvårdsrådet uppmuntrar viltvårdskoncernen att utveckla den

DNA-baserade bedömningen av stammens storlek mot en mera realtidsbaserad inriktning och att till tillämpliga delar också använda sig av de andra nordiska ländernas erfarenheter och tekniker. Detta kommer sannolikt att öka fältets motivation att göra observationer och samla in DNA-prover. Enligt viltvårdsrådet är det också väldigt viktigt att resurserna för bedömningen av stammens storlek och utvecklingen av bedömningsarbetet är tillräckliga.

Om avsikten ännu i fortsättningen är att göra motsvarande inventeringar, ska det reserveras tillräckligt med tid för planering, utbildning och andra arrangemang. I snabba projekt uppstår det lätt utmaningar bland annat med kommunikationen, det vill säga att den är tillräcklig och täckande. Kommunikationen är viktig och betydelsefull för att projektet ska lyckas. Vidare kan det vara svårt att bygga upp en inventeringsorganisation och planera linjerna om man har bråttom. Det är värt att satsa på planeringen av linjerna och inventeringspatrullernas områdesindelning för att inventeringen ska lyckas. Att man snabbt kunde genomföra den här inventeringen berodde till stor del på att man tidigare hade genomfört liknande inventeringar i området som de lokala jägarna hade motivation för att utvidga.

5 Inventeringsdeltagarnas åsikter

Efter responsmötet fick deltagarna berätta sina åsikter och lämna kommentarer via en anonym Webropol-enkät på webben den 24 – 29 mars 2020. Deltagarna uppmanades svara på de frågor som gäller helheterna nedan på en numerisk skala (1 – 5). På blanketten fanns det också fria svarsfält. Totalt 107 personer svarade på enkäten.

Kommunikation och kurser

De som svarade på enkäten hade fått tillräckligt med information om inventeringen och kurserna. Kommunikationen mellan inventeringschefen och inventerarna upplevdes också som lyckad. Informationen om rapporteringen och publiceringen av resultaten efter inventeringen ansågs vara bristfällig. Kurserna och kursmaterialet ansågs vara tillräckliga.

Inventering och responsmöte

Enligt responsen hade inventerarna en god uppfattning om sina egna uppgifter och inventeringsområdet på inventeringsdagen. Kartorna och blanketterna var tydliga och lätta att fylla i.

Enligt inventerarna var responsmötet nödvändigt och över hälften upplevde att de fick tillräckligt med information om inventeringen och resultaten. Över 40 procent av svarspersonerna tyckte att inventeringen ökade förtroendet mellan de olika aktörerna. Nästan en tredjedel av svarspersonerna upplevde dock att inventeringen inte ökade förtroendet.

Inventeringen ansågs inte ha förändrat svarspersonernas uppfattningar om antalet vargar i området.

85 procent av svarspersonerna är beredda att delta i en ny inventering.

Utöver flervalsfrågorna kunde svarspersonerna ge fria kommentarer om hur inventeringen lyckades eller lämna utvecklingsförslag. Det kom väldigt många svar. Några citat nedan. I citaten har på vissa ställen lagts till skiljetecken. Citaten har översatts av översättaren.

Till vilka delar var inventeringen lyckad?

Att så många inventerare och olika aktörer deltog. Vi lyckades skapa en gemensam anda.

Jag tycker att utbildningen var bra ordnad. Jag tror att detta projekt var en bra träning för oss jägare och bevisade att vi kan jobba tillsammans för att nå våra mål.

Jag tycker att inventeringen lyckades väldigt bra med alla aktörer. Samarbetet löpte smidigt.

De vargar som befann sig i vårt eget område hittade och omringade vi lätt trots det utmanande vädret. Orsaken till detta var att vi hade följt vargarnas rörelser noggrant hela förra veckan och visste var de befann sig på inventeringsdagen.

Utomordentliga arrangemang.

Hela inventeringen lyckades helt bra, vi hade ju en färdig organisation här som bevisade sin kompetens.

Jägarnas insats var beundransvärd och på en väldigt kort varsel kunde ett stort antal inventerare ställa upp och delta i inventeringen i terrängen.

Vad gick fel med inventeringsprojektet? Hur kan vi utveckla det?

Nästa gång vet också inventerarna bättre, alla är barn i början. Om man utvecklar för mycket kan det gå åt motsatt håll.

Snöläget var väl det största problemet, kursen för spårkontrollanter måste ordnas tidigare (i november) för att de ska vara färdiga för inventeringen genast när vädret tillåter det.

Alltid kan man utveckla vidare, öka samarbetet, bland annat sänka tröskeln för kommunikation mellan de olika aktörerna, administrationen öka informationen, jämnt för alla. Allt gick fint, men projektet kunde starta i god tid.

Varje förening kunde redan på förhand välja fram en lämplig person som faktiskt är intresserad av att följa vargspår och vet var och hur vargar rör sig! En sådan person är ytterst viktig i en inventering för att man ska kunna upptäcka alla individer. Personen skulle ha ansvar på inventeringsdagen och sköta samtidigt samarbetet också med andra föreningar. Det är också lättare för myndigheterna att lita på en sådan person när de vet att hen kan sin sak.

Vädret var komplext, det kan man inte göra något åt. Jag önskar att Naturresursinstitutet säger tydligare att inventeringen inte fungerar, och att den inte finns på listan i fortsättningen. Detta sades nog på webinariet, men fältet vill inte begripa det. Man måste ha mod att säga vad som ska göras och vad som inte ska göras. Naturresursinstitutet kunde betala för DNA-proverna på samma sätt som Livsmedelsverket.

Enskilda inventerare fick inte tillräckligt med information om inventeringsdagens resultat. Riktigivande resultat kunde i viss mån förmedlas till var och en inventeringsdeltagare. Jag förstår nog att med detta försöker man undvika spekulationer om de officiella resultaten. Öppenhet är det viktigaste i hela projektet. Detta var en lysande början, förhoppningsvis för ett fortgående samarbete mellan de olika aktörerna. Jägarna arbetar ju också för naturen, vilket innebär gratisjobb för det gemensamma bästa, och de står själva för kostnaderna. Den här resursen får man inte låta gå förlorad. Bara vissa personer ännu skulle förstå hur viktigt det är med bland annat GPS-halsband och vilka fördelar det ger även för jägarna. Detta kräver mer öppenhet och tätt samarbete i fortsättningen. Detta var ett fint projekt! Deltar också i fortsättningen om det blir nya inventeringar.

KÄLLOR

- Anon. 2019. Förvaltningsplan för vargstammen i Finland Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2019:25. Jord- och skogsbruksministeriet, Helsingfors. 2019. 76 s.
- Heikkinen, S., Kojola, I., Mäntyniemi, S., Holmala, K. & Härkälä, A. 2019. Vargstammen i Finland i mars 2019. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 35/2019. Naturresursinstitutet. Helsingfors. 92 s.
- Heikkinen, S. 2020. E-postdiskussion. 20.3.2020.
- Siira, A., Keränen, J. & Kojola, I. 2009a. Inventering av stora rovdjur på spår i Kajanaland 2008. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia 1/2009 30 s.
- Siira, A., Keränen, J. & Kojola, I. 2009b. Snöspårtaxering som metod för att följa bestånd av stora rovdjur: erfarenheter av pilotprojektet i Kajanaland 2008. Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 9/2009. 27 s.
- Siira, A., Laulumaa, M., Eronen, V., Orava, R., Holmala, K., Heikkinen, S. & Kojola, I. 2010. Länsi-Uudenmaan ilvesten lumijälkilaskenta (Snöspårtaxering av lo i Västra Nyland) – LUMI 2010 Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 9/2010. 27 s.
- Finlands viltcentral 2018. Finländare är mycket positiva till jakt. Finlands viltcentral 31.5.2018 Adress: https://riista.fi/suomalaiset-suhtautuvat-metsastykseen-erittain-myonteisesti/?doing_wp_cr on=1560841732.2701721191406250000000. Hänvisning 27.3.2020
- Riksviltsrådets möte 1/2020. Protokoll 26.2.2020 (på finska). Finlands viltcentral.

Bilderna 1 – 3:

© Naturresursinstitutet. I bilderna har använts Lantmäteriverkets kartmaterial (översiktskarta över Finland 1:4 500 000). Lantmäteriverkets licens för öppna data-version 1.0 – 1.5.2012. På adressen <https://www.maanmittauslaitos.fi/sv/oppnadata-licens-version1>. Hänvisning 25.5.2020.

Bilagor

BILAGA 1. Blankett för spårobservationer

Varginventering på spårnö 2020

Södra Österbotten och Norra Satakunta

[illegible]

BILAGA 2. Sammanställd tabell över bakgrundsuppgifterna till inventeringen

Varginventering på spårnö 2020

Södra Österbotten och Norra Satakunta

Sammanställd tabell över bakgrundsuppgifterna till inventeringen

Uppgifter om inventerarna

Jaktvårdsförening: _____

Inventeringschefens namn: _____

Antal deltagande jaktlag:

Antal deltagande inventerade:

<u>Iakttagelser av omständigheterna:</u>

[illegible]

Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2020

- 11 Leader-toimintatavan arviointi – Maaseutuohjelma 2014–2020
- 2 Tenon kalastussopimuksen vaikutukset – sopimuksen toimivuuden arviointi eri osapuolten näkökulmasta
- 3 Laxregale och fiskerättigheter enligt särskilda grunder i norra Finland – nuläge och bedömning av eventuella behov av ändringar
- 4 Maa- ja metsätalousministeriön kirjanpitoyksikön tilinpäätös vuodelta 2019
- 5 Finland's National Genetic Resources Programme for Agriculture, Forestry and Fishery
- 6 Maa- ja metsätalouden vesitalouden suuntaviivat muuttuvassa ympäristössä
- 7 Susien alueellinen lumijälkilaskenta
- 8 Regional inventering av snöspår efter varg

Jord- och skogsbruksministeriet

Regeringsgatan 3 A, Helsingfors
PB 30, 00023 Statsrådet
mmm.fi

ISBN: 978-952-366-194-3 PDF

ISSN: 1797-397X PDF